



# Θεωρίες Πολεοδομικού Σχεδιασμού

Διδακτική ομάδα: Ελένη Ανδρικοπούλου, Γρηγόρης Καυκαλάς  
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

## 1<sup>ο</sup> Μάθημα

### Πόλη και Χωρικός Σχεδιασμός Συνοπτική ιστορική αναδρομή

Εισήγηση: Γρηγόρης Καυκαλάς



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

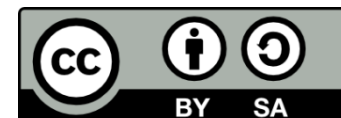


ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
*επένδυση στην κοινωνία της γνώσης*  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

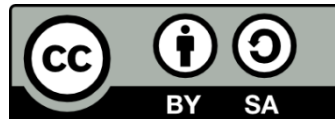


ΕΣΠΑ  
2007-2013  
πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



# Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



# Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



# ΣΚΟΠΟΪ

Περιγράφονται οι τέσσερις βασικές συνιστώσες του σχεδιασμού των πόλεων οι οποίες θεωρείται ότι λειτουργούν συμπληρωματικά :

- I. Αναγκαιότητα και εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού
- II. Μορφές και εργαλεία ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης
- III. Αστικές μετακινήσεις και χρήσεις γης
- IV. Βιώσιμη αστική ανάπτυξη και αστικές παρεμβάσεις



# Οι απαρχές του αστικού φαινομένου

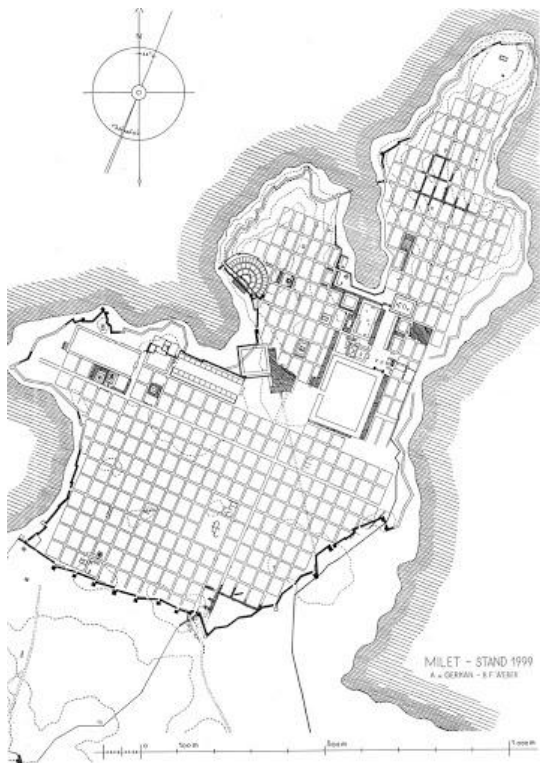
Οι πρώτοι οικισμοί εμφανίστηκαν πριν από τουλάχιστον 10000 χρόνια ως περιοχές συγκέντρωσης και εγκατάστασης των πρώτων γεωργών και κτηνοτρόφων. Οι προσπάθειες που θα μπορούσαν να καταγραφούν και ως πρώιμες πολεοδομικές πρακτικές είναι ορατές στις πρώτες σημαντικού μεγέθους πόλεις της κοιλάδας του Ινδού ποταμού. Για παράδειγμα το Μοχέντζο-Ντάρο έχει ήδη την 3<sup>η</sup> χιλιετία π.Χ. ένα ορθογωνικό σύστημα δρόμων και καναλιών απορροής για πληθυσμό περίπου 35000 κατοίκων.



Η πόλη Mohenjo-Daro στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού



# Το ορθογωνικό πολεοδομικό σχέδιο



Το Ιπποδάμειο σχέδιο της αθηναϊκής αποικίας της Μιλήτου

Ίσως το πιο χαρακτηριστικό πολεοδομικό σχέδιο στην αργή εξέλιξη της ιστορίας των πόλεων να είναι ο ορθογωνικός κάρναβος που σχεδίασε ο Ιππόδαμος για την αθηναϊκή αποικία της Μιλήτου στην Ιωνία το 450 π.Χ. (Εικόνα 2). Το σχέδιο αυτό υιοθετήθηκε και διαδόθηκε στη συνέχεια από την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία σε όλη την Ευρώπη ενώ το πιο θεαματικό παράδειγμα εφαρμογής του καταγράφεται στο σχέδιο του Μανχάταν στη Νέα Υόρκη

Βλέπε την παρουσίαση των απόψεων και ιδεών του Ιπποδάμου στο

<http://www.mlahanas.de/Greeks/CityPlan.htm>



Το Μανχάταν της Νέας Υόρκης



# Οικισμοί σε διαφορετικά οικοσυστήματα



1. Ερημικές περιοχές, Σουδάν



2. Παραποτάμιες περιοχές, Σκωτία



3. Δασικές περιοχές, Γερμανία



4. Ορεινές περιοχές, Ιταλία

Στη διάρκεια αυτής της μακράς πορείας, οι πόλεις, ως περιοχές διαμονής των ανθρώπινων κοινωνιών, υφίστανται συνεχείς μεταβολές που ανασυνθέτουν την ισορροπία ανάμεσα στον πληθυσμό, το περιβάλλον, την κοινωνική οργάνωση και την τεχνολογία σε μια προσπάθεια κάλυψης των βασικών αναγκών τους και ικανοποιητικής διαβίωσης.

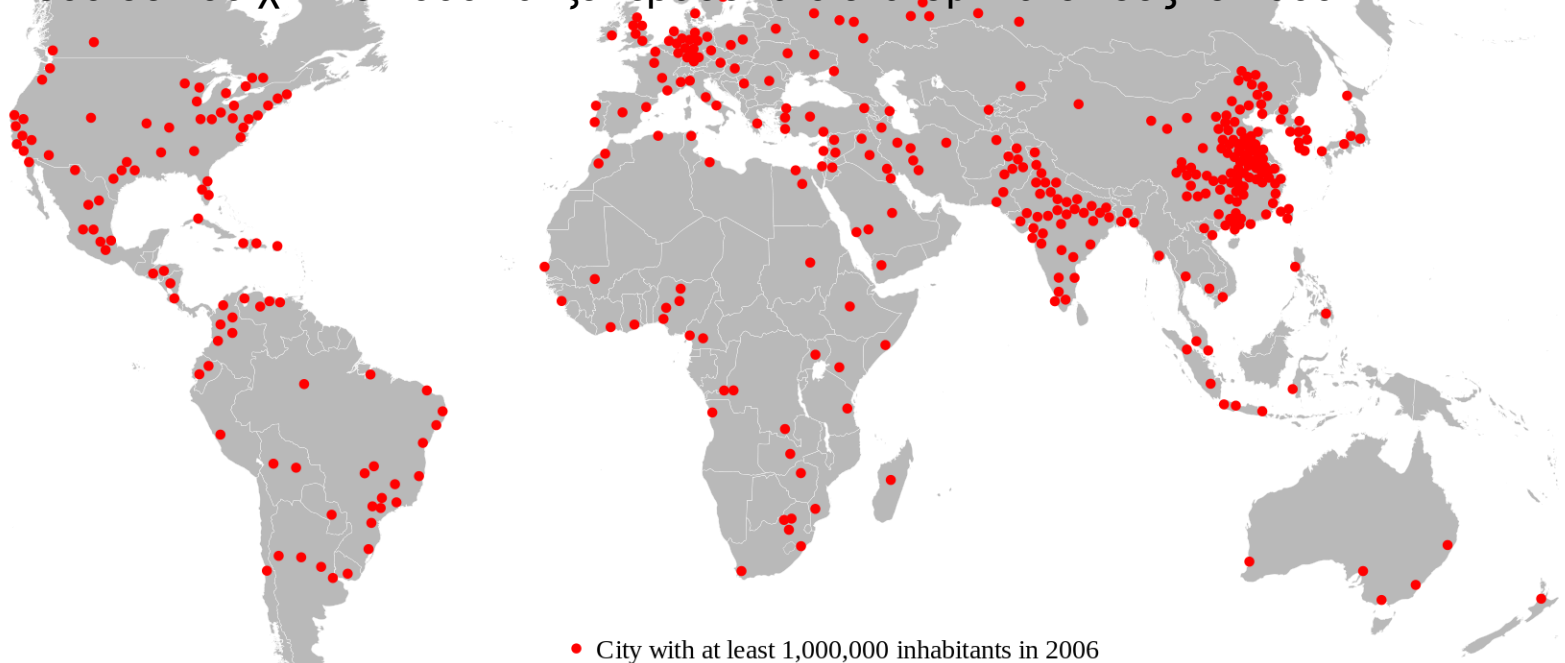


5. Παράκτιοι οικισμοί, Ptuj, Slovenia



# Οι μεγαλύτερες αστικές συγκεντρώσεις το 2000

Η συγκέντρωση του παγκόσμιου πληθυσμού στις πόλεις καταγράφεται και στον επόμενο χάρτη με τις πόλεις πάνω από 5 εκατ. κατοίκους που προέρχεται από στοιχεία του ΟΗΕ για το 2000. Η εντατικοποίηση αυτής της διαδικασίας και οι δραστικές αλλαγές που συνεπάγεται για τις ανθρώπινες κοινωνίες και το περιβάλλον γίνεται κατανοητή από το γεγονός ότι το μέσο μέγεθος των 100 μεγαλύτερων πόλεων αυξήθηκε από περίπου 200 χιλ. το 1800 σε 700 χιλ. το 1900 και ξεπέρασε τα 6 εκατομ. κατοίκους το 2000.



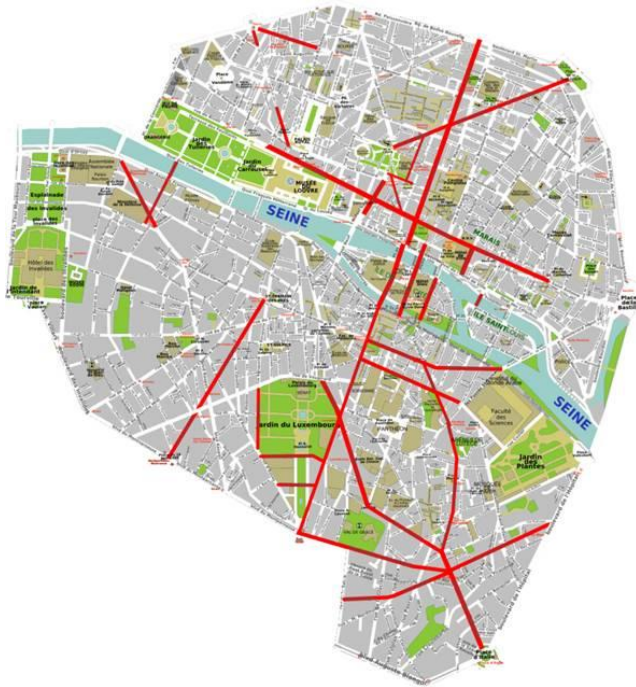


# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΤΟΥ HAUSSMANN (1/2)

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να εγκαταλείψουμε τη μακρά ιστορική διάρκεια και να εστιάσουμε στα τελευταία 150 χρόνια της εξέλιξης των πολεοδομικών πρακτικών με αναφορά στα μνημειακού χαρακτήρα φιλόδοξα σχέδια τα οποία μετά από ανάθεση του Ναπολέοντα του III εφαρμόστηκαν στο Παρίσι από τον Διοικητή της περιοχής του Seine, Baron Georges-Eugène Haussmann, κατά την περίοδο 1850-1870. Τα σχέδια αυτά σηματοδοτούν το πέρασμα στην πρόσφατη περίοδο της πολεοδομίας καθώς πρόκειται για πολεοδομικές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας που περιελάμβαναν ένα ευρύ φάσμα έργων όπως διάνοιξη λεωφόρων, διαμόρφωση οδών και πλατειών, ρυθμίσεις για τις όψεις των κτιρίων, δημιουργία δημόσιων πάρκων, κατασκευή δικτύων υποδομής και ανέγερση μνημείων



# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΤΟΥ HAUSSMANN (2/2)



Οι άξονες που διαμορφώθηκαν στο Παρίσι μεταξύ 1850 και 1870 από τις παρεμβάσεις του Haussmann



Το Παρίσι μετά τις παρεμβάσεις του Haussmann. Η avenue de l' Opéra από την μεριά της Comédie-Française όπως την είδε ο Pissaro



# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ 'CITY BEAUTIFUL' (1/2)

Από την άποψη της εξέλιξης της πολεοδομικής πρακτικής μπορεί να θεωρηθεί ότι τα έργα του Haussmann εγκαινίασαν το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν στη συνέχεια και παγιώθηκαν έως τα μέσα του 20<sup>ου</sup> αιώνα οι διαφορετικές εκδοχές ενός βασικά 'εκ των άνω' και ως εκ τούτου 'πατερναλιστικού' και συχνά 'αυταρχικού' χωρικού σχεδιασμού που χαρακτήρισε το μεγαλύτερο μέρος των πολεοδομικών πρακτικών. Στη διαδρομή αυτή εντάσσονται μια σειρά από πρωτοβουλίες και τάσεις του τέλους του 19<sup>ου</sup> και των αρχών του 20<sup>ου</sup> αιώνα.

Για παράδειγμα στις ΗΠΑ αναπτύχθηκε το κίνημα που έγινε γνωστό ως 'City Beautiful'. Η πρώτη και πιο γνωστή ίσως εφαρμογή αυτής της πολεοδομικής άποψης είναι το μνημειακό σχέδιο του 1901 για την κεντρική περιοχή της Ουάσιγκτον με το Καπιτώλιο και το μνημείο του Λίνκολν στο δυο άκρα του κεντρικού άξονα.





# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ‘CITY BEAUTIFUL’ (2/2)



Ο μνημειακός άξονας του Καπιτωλίου στην Ουάσιγκτον. Παράδειγμα του κινήματος ‘City Beautiful’ .



# ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΚΗΠΟΥΠΟΛΗΣ (1/2)

Την ίδια περίοδο στην Αγγλία αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε από τον Ebenezer Howard η ιδέα της 'Κηπούπολης ('Garden City') την οποία ο ίδιος παρουσιάζει αναλυτικά στο βιβλίο του που κυκλοφόρησε αρχικά το 1898 με τον τίτλο *To-Morrow: A Peaceful Path to Real Reform*, το οποίο επανεκδόθηκε το 1902 με τον τίτλο *Garden Cities of To-Morrow*. Η κεντρική ιδέα του Howard ήταν η αποφυγή των αρνητικών χαρακτηριστικών της αστικής ζωής όπως ο συνωστισμός και η διατήρηση των θετικών πλευρών της πόλης όπως η αναψυχή και οι ευκαιρίες απασχόλησης αλλά και της υπαίθρου όπως η άνεση χώρου και το καθαρό περιβάλλον.

Ο Howard παρουσίασε τις βασικές πλευρές αυτής της ιδέας με ένα διάγραμμα γνωστό ως *Three Magnets* το οποίο αποτελούσε το πλαίσιο της επιλογής των πολιτών. Η πολεοδομική πρόταση του Howard σήμαινε την προετοιμασία αστικών περιοχών περιορισμένου μεγέθους και με σαφή όρια που επέτρεπαν τη γειτνίαση φύσης και πόλης. Το πρώτο παράδειγμα βρετανικής κηπούπολης είναι το Letchworth Garden City που ξεκίνησε το 1903 από τον ίδιο τον Howard.







# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

## Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ (1/3)

Στη δεκατία του 1920 αναπτύχθηκε η ιδέα της 'λειτουργικής πόλης' η οποία αντικατοπτρίζει τις προτάσεις μιας ομάδας αρχιτεκτόνων και πολεοδόμων, ιδρυτών το μοντέρνου κινήματος CIAM (Congrès International d'Architecture Moderne). Η ομάδα αυτή συνόπισε το 1933, σε ένα θαλάσσιο ταξίδι από τη Μασσαλία στην Αθήνα, τις απόψεις της για τους τρόπους επίλυσης των αστικών προβλημάτων σε ένα κείμενο που έγινε γνωστό ως η 'Χάρτα της Αθήνας'. Η κεντρική ιδέα περιελάμβανε το διαχωρισμό λειτουργικών ζωνών, πράσινες ζώνες, αραιή δόμηση και ψηλά κτίρια. Οι ιδέες του CIAM επηρέασαν για πολλά χρόνια και σίγουρα έως τη δεκαετία του 1960 την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία καθώς ανταποκρίνονταν σε νέες ανάγκες και δυνατότητες καθώς και στις μεγάλες δημόσιες παρεμβάσεις που ακολούθησαν το Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πόλη χωριζόταν σε περιοχές εργασίας, κατοικίας και αναψυχής σε αντιστοιχία με τους κύκλους της καθημερινής ζωής.

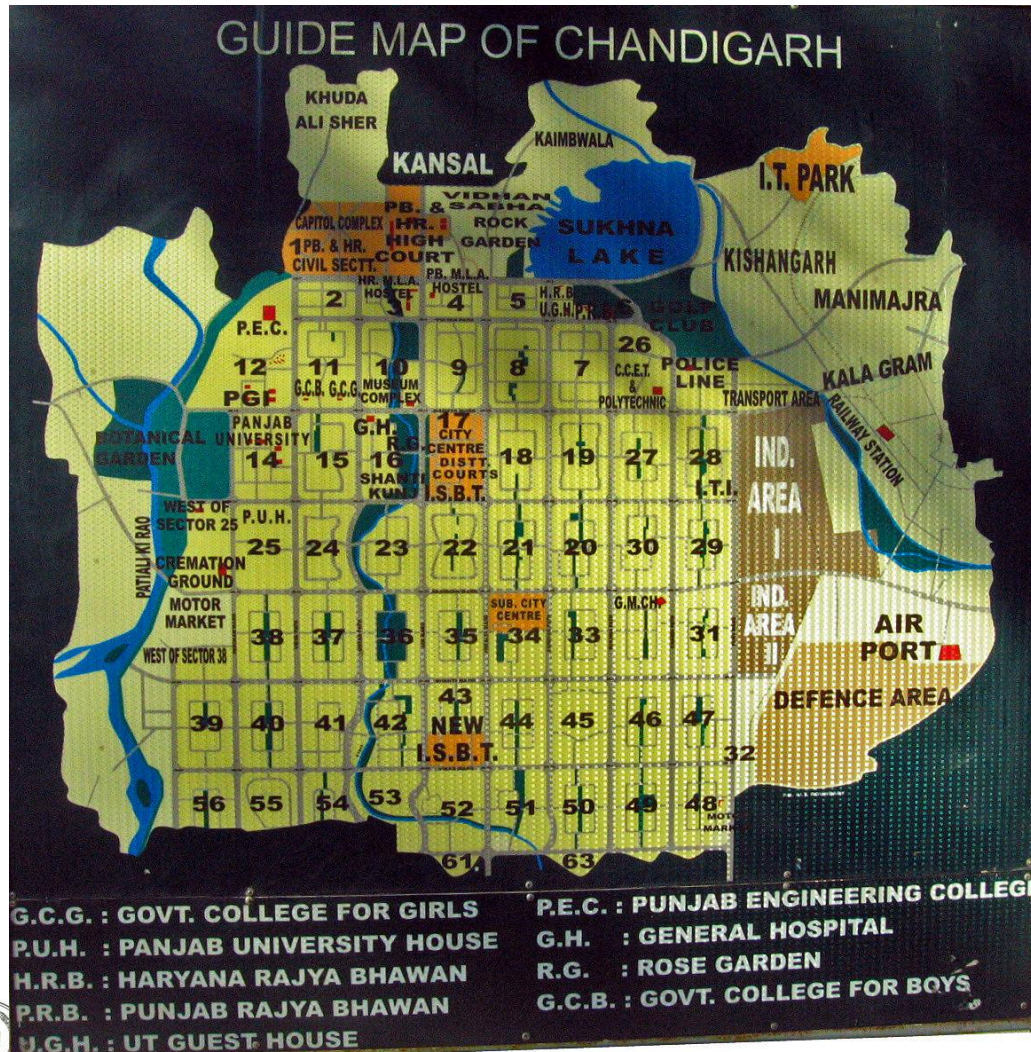


# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ (2/3)

Με το λειτουργικό αυτό διαχωρισμό η 'Χάρτα της Αθήνας' επεδίωκε να απαλλάξει τις πόλεις από τα δεινά της βιομηχανικής εποχής με την ανάμειξη της κατοικίας με τις βιομηχανίες, το συνωστισμό και τις ανθυγιεινές συνθήκες που χαρακτήριζαν όλες τις βιομηχανικές πόλεις στον 19ο αιώνα. Το φως, ο καθαρός αέρας, η άνεση χώρου και η λειτουργική ζωνοποίηση θα επέτρεπαν την αξιοπρεπή διαβίωση. Η βάση αυτής της πρότασης, όπως πριν από αυτή οι προτάσεις της 'city beautiful' και της 'garden city' ήταν ταυτόχρονα αισθητική, πολιτική και ηθική. Κατά κάποιον τρόπο επέβαλε μέσω της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας μια λειτουργική τάξη απέναντι στο χάος των επιδιώξεων της αγοράς, της κερδοσκοπίας και της παράδοσης.



# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ (3/3)



Μια χαρακτηριστική εφαρμογή της ‘λειτουργικής πόλης’ του μοντέρνου κινήματος των αρχών του 20<sup>ου</sup> αιώνα είναι αναμφισβήτητα η νέα Ινδική πόλη της Chandigarh που δημιουργήθηκε το 1950 με βάση σχέδια του ίδιου του Le Corbusier



# Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΑ ΚΡΙΣΙΜΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ: 1850-1950

Η κρίσιμη περίοδος των 100 χρόνων από το 1850 έως το 1950 συνοψίζεται θαυμάσια από την Patsy Healey η οποία τονίζει ότι η πόλη, ως φυσικός χώρος και ως τόπος παραγωγής πολιτικής δράσης και πολιτισμού έχει μακρά διαδρομή στην ευρωπαϊκή συνείδηση. Η προ-βιομηχανική πόλη υπήρξε συχνά το επίκεντρο του ενδιαφέροντος εμπορικών, πολιτικών ή θρησκευτικών ομάδων. Από τα μέσα του 19<sup>ου</sup> αιώνα, την εποχή του Haussmann, η πόλη απέκτησε νέα ώθηση μέσα από τη διπλή διαδικασία της γρήγορης εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης που προκάλούσε έντονες πιέσεις στην κατοικία, στις υποδομές, στη μόλυνση του περιβάλλοντος.

Οι ιδέες και τα κινήματα της πολεοδομίας, ιδιαίτερα στις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην παραγωγή και διακίνηση ιδεών που διαμόρφωσαν τις συνθήκες ζωής στις πόλεις. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδρομής ήταν ότι έως τα μέσα του 20<sup>ου</sup> αιώνα τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη είχαν εγκαθιδρύσει ισχυρά θεσμικά συστήματα χωρικού σχεδιασμού ενώ η πολεοδομία της βιομηχανικής εποχής είχε πλέον ωριμάσει και αποκτήσει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά της.





# 1960: ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Σύμφωνα με την κυρίαρχη άποψη όπως αυτή είχε παγιωθεί στις αρχές της δεκαετίας του 1960 το τυπικά ορθό και πλήρες 'Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο' πρέπει να είναι μακράς πνοής, συνολικό και περιεκτικό, γενικού χαρακτήρα και με έμφαση στις πολιτικές μάλλον παρά στις μεμονωμένες δράσεις. Πελάτης ή εντολοδόχος ενός τέτοιου σχεδίου μπορούσε να είναι μόνο η εκλεγμένη Δημοτική Αρχή κάθε πόλης. Οι πολίτες αλλά και ομάδες συμφερόντων όπως οι εργολάβοι ή οι τοπικές ενώσεις αποτελούσαν τους αποδέκτες του σχεδίου. Τα αναλυτικά περιεχόμενα του σχεδίου περιελάμβαναν κεφάλαια για επιμέρους θέματα όπως οι χρήσεις γης, η κοινωνική υποδομή, η κυκλοφορία, η τεχνική υποδομή, κ.ά.

Η κυρίαρχη αυτή άποψη για το Γενικό Πολεοδομικό Πλαίσιο τονίζει τον τυπικό ορθολογισμό της διαδικασίας του χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνοντας μια σειρά διαδοχικών σταδίων: συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων, διάγνωση και προβολή τάσεων, διατύπωση και αξιολόγηση εναλλακτικών προτάσεων, εκτίμηση κόστους και οφέλους και επιλογή σεναρίου για τη διατύπωση του σχεδίου χρήσεων γης.



# 1960-1970: Η ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Το κοινό στοιχείο όλων των διαφορετικών μορφών του χωρικού σχεδιασμού από τις παρεμβάσεις του Haussmann το 1850 έως το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο κατά τον Kent 100 χρόνια αργότερα, ήταν ο ‘παιδαγωγικός’ χαρακτήρας του καθώς τα σχέδια δεν ήταν παρά το αποτέλεσμα της εργασίας και της ικανότητας ειδικών και τεχνοκρατών τα οποία στη συνέχεια αναλάμβαναν να υλοποιήσουν οι τοπικές αρχές. Τα σχέδια αυτά είχαν είτε το νόημα ενός οδηγού για τη λήψη αποφάσεων είτε ενός μοντέλου προς υλοποίηση.

Στις δεκαετίες του 1960 και 1970 αυτή η εκ των άνω προσέγγιση αμφισβητήθηκε παράλληλα με το γενικότερο κίνημα αμφισβήτησης της γραφειοκρατικής οργάνωσης της κοινωνίας ωθώντας τον χωρικό σχεδιασμό στην αναγνώριση νέων επιδιώξεων όπως η υποστήριξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και η περιβαλλοντική προστασία. Ο τυπικός ορθολογισμός του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου θεωρήθηκε άσχετος με τις πραγματικές ανάγκες της αστικής ζωής





# 1970: ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Αυτή η πορεία των πολεοδομικών αντιλήψεων και πρακτικών φαίνεται πως αντιστοιχεί σε μετασχηματισμούς του γενικότερου κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού πλαισίου που περιλαμβάνει τις αλλαγές στα πρότυπα ανάπτυξης και στον ρόλο και τις λειτουργίες του κράτους.

Ένα κεντρικό σημείο καμπής στη σταδιακή διαμόρφωση των γενικών συνθηκών της πρόσφατης ευρωπαϊκής πραγματικότητας είναι το πρώτο μισό της δεκαετίας του 1970. Χαρακτηριστικά σημειώνονται:

- η αναδιάρθρωση της παραγωγής και η απομάκρυνση από τη μαζική παραγωγή με παράλληλη έμφαση στην ευελιξία και τις τριτογενείς δραστηριότητες,
- η δημοσιονομική κρίση του κράτους και η παράλληλη άνοδος των νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων που ανέτρεψαν την προηγούμενη ισορροπία στη σχέση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και
- η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των πολιτών απέναντι στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των κάθε είδους παρεμβάσεων



# 1980-1990: ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ (1/3)

Το αποτέλεσμα αυτών των τάσεων είναι ότι, ενώ έως τα μέσα της δεκαετίας του 1970 ο ρόλος του εθνικού κράτους και γενικότερα του δημόσιου τομέα είναι καθοριστικός για όλα τα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής και ρύθμισης της οικονομίας της αγοράς, η δεκαετία του 1980 σηματοδοτεί τον περιορισμό του ρόλου του κράτους μέσω της απορρύθμισης και τη σταδιακή διεύρυνση του ρόλου του ιδιωτικού τομέα ενώ η δεκαετία του 1990 συνεχίζει στην ίδια κατεύθυνση με την ανάδειξη της σημασίας νέων δικτυακών μορφών διακυβέρνησης και σύμπραξης με ιδιωτικές πρωτοβουλίες που συμπληρώνουν ή/και παρακάμπτουν τον ρόλο του δημόσιου τομέα.



# 1980-1990: ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ (2/3)



Πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι παρεμβάσεις στα Docklands του Λονδίνου που σηματοδοτούν την απορρύθμιση και την προώθηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικής πόλης. Στην εικόνα παρουσιάζονται τα σχέδια και ενός σημαντικού μέρους αυτών των παρεμβάσεων στην επιχειρηματική ζώνη Canary Wharf.





# 1980-1990: ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ (3/3)



Αντίστοιχη ανάπτυξη είχε η επιχειρηματική περιοχή της La Défense στο Παρίσι. Η περιοχή αυτή αν και είχε προσδιοριστεί ως ζώνη γραφείων και επιχειρήσεων, αναπτύχθηκε ουσιαστικά κατά τη δεκαετία του 1980 ως ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά και επιχειρηματικά κέντρα στην Ευρώπη



# 1980-2000: ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ (1/2)

Σύμφωνα με την Healey, ήδη από τη δεκαετία του 1980 εμφανίστηκαν τα σημάδια της στροφής από μια κανονιστική και διοικητική πρακτική σε μια περισσότερο διαπραγματευτική προσέγγιση. Αυτό σήμαινε ότι σε πολλές περιπτώσεις ο στρατηγικός σχεδιασμός επεδίωκε να θέσει το πλαίσιο για τη δυναμική της ανάπτυξης των αστικών περιοχών μέσω του προσανατολισμού των αποφάσεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων και δρώντων οι δραστηριότητες των οποίων αποτελούσαν ουσιαστικά αυτή τη δυναμική.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και μέχρι σήμερα ο πολλαπλασιασμός των προβλημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μεγάλες πόλεις και η αδυναμία των προηγούμενων πολεοδομικών πρακτικών να ανταποκριθούν με επάρκεια, οδήγησε στην ανάγκη διαμόρφωσης στρατηγικών πλαισίων για τον προσανατολισμό των προσπάθειών προώθησης της χωρικής ανάπτυξης και βελτίωσης της οργάνωσης των πόλεων και της ενδοχώρας τους



# 1980-2000: ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ (2/2)

Θα πρέπει ίσως να αναζητήσουμε το νήμα που οδηγεί στο σημερινό στρατηγικό προγραμματισμό και σχεδιασμό στη σειρά των σταδιακών μετασχηματισμών που ξεκινάνε από την αμφισβήτηση κατά τη δεκαετία του 1960 των τεχνοκρατικών και γραφειοκρατικών αντιλήψεων σχετικά με το σχεδιασμό των χρήσεων γης και την αστική εξάπλωση οι οποίες στη συνέχεια ενοχοποιήθηκαν περαιτέρω για την έλλειψη αστικής ταυτότητας και κοινωνικής συνοχής στις πόλεις και τα προάστια. Η ανάγκη να υπάρξει μια αίσθηση κοινών στόχων και οραμάτων για την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής στις πόλεις επανάφερε τη σημασία του γενικού πολεοδομικού σχεδίου και του φυσικού σχεδιασμού ως τμήματα μιας συνολικής αντίληψης στρατηγικού χαρακτήρα που θα στηριζόταν στη διάγνωση των εσωτερικών και εξωτερικών χαρακτηριστικών της πόλης και τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και των κατοίκων.





# 2000-2010: ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (1/3)

Στα μέσα της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, βρισκόμαστε πλέον πολύ μακριά από την πολεοδομική λογική των δεκαετιών του 1950 και 1960 που είχε ως κύριο χαρακτηριστικό τα μεγάλα προγράμματα και τις δεσμευτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε μια προσπάθεια ανασυγκρότησης των χωρών που έβγαιναν τραυματισμένες από τον πόλεμο. Έχουμε επίσης απομακρυνθεί αρκετά από την κυριαρχία των μεμονωμένων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών – πχ. αστικές αναπλάσεις, σημειακές υποδομές- της δεκαετίας του 80 που σχεδόν μονοπώλησαν το ενδιαφέρον των ειδικών και των πολιτών, των επιχειρηματιών και των διοικήσεων, ως εκδηλώσεις της αναζήτησης μιας επιχειρηματικής – και κατά συνέπεια ανταγωνιστικής - πόλης.



## 2000-2010: ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (2/3)

Καθώς οι παραδοσιακές μορφές χωρικού σχεδιασμού δεν αντιστοιχούν πλέον στις απαιτήσεις και τις δυνατότητες των αρχών του 21ου αιώνα που περιλαμβάνουν την παγκοσμιοποίηση, την αναδόμηση των διοικητικών δομών σε πολλαπλά γεωγραφικά επίπεδα, την ανάδυση υπερεθνικών οργάνων και τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, αναδύεται ένα νέο πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού που επιδιώκει να ενσωματώσει τα νέα δεδομένα επιτρέποντας τη συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση των βασικών πλευρών της καθημερινής ζωής στην πόλη.



# 2000-2010: ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (3/3)

Οι αντιλήψεις για τον χωρικό σχεδιασμό στις αρχές του 21ου αιώνα έχουν πλέον διαφοροποιηθεί σημαντικά από όλη την προηγούμενη παράδοση ενός 'εκ των άνω' χωρικού σχεδιασμού των ειδικών. Αντίθετα, οι νέες προσεγγίσεις αναβαθμίζουν τη σημασία των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων και τονίζουν ζητήματα όπως είναι η συναίνεση για το όραμα και τους στόχους, η συμμετοχή στη διαδικασία αποφάσεων, η εναρμόνιση των χωρικών πολιτικών αλλά και η επικοινωνιακή συνιστώσα του χωρικού σχεδιασμού.



# Πηγές εικόνων

## Διαφάνεια 5

<https://picasaweb.google.com/107349581396160428939/MohenjoDaro#5110987506639700322>

Licensed under Creative Commons Attribution-Noncommercial 2.5

## Διαφάνεια 6

• <https://picasaweb.google.com/107349581396160428939/Miletus#5121178930025667362>

Licensed under Creative Commons Attribution-Noncommercial 2.5

• <http://www.aaccessmaps.com/show/map/us/ny/manhattan> copyright

## Διαφάνεια 7

• <https://www.flickr.com/photos/danielzolli/6775290324/> copyright

• [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rheintal vom Drachenfels \(River Rhine from the Drachenfels\) - geo.hlipp.de - 4516.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rheintal_vom_Drachenfels_(River_Rhine_from_the_Drachenfels)_-geo.hlipp.de-4516.jpg)

Licensed under Creative Commons Attribution Share-alike license 2.0

• [https://en.wikipedia.org/wiki/Morano\\_Calabro#/media/File:Morano\\_Calabro.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Morano_Calabro#/media/File:Morano_Calabro.jpg) "Morano Calabro" by Enm9790 - View of Morano Calabro. Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons

## Διαφάνεια 10

[http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hausmann%27s\\_renovation\\_of\\_Paris&oldid=108076275](http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hausmann%27s_renovation_of_Paris&oldid=108076275)

Licensed under CC BY-SA 2.5 / Public Domain



### **Διαφάνεια 12**

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Capitol\\_and\\_Lincoln\\_Memorial.jpg#/media/File:Capitol\\_and\\_Lincoln\\_Memorial.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Capitol_and_Lincoln_Memorial.jpg#/media/File:Capitol_and_Lincoln_Memorial.jpg)

"Capitol and Lincoln Memorial" by Ed g2s at en.wikipedia - From [http://teachpol.tcnj.edu/amer\\_pol\\_hist/Transferred](http://teachpol.tcnj.edu/amer_pol_hist/Transferred) from en.wikipedia by SreeBot. Licensed under **Public Domain**

### **Διαφάνεια 14**

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Howard-three-magnets.png#/media/File:Howard-three-magnets.png> Licensed under Public Domain

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Garden\\_City\\_Concept\\_by\\_Howard.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Garden_City_Concept_by_Howard.jpg) Licensed under Public Domain

### **Διαφάνεια 17**

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le\\_Corbusier\\_Map.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Corbusier_Map.jpg)

### **Διαφάνεια**

**23** [https://en.wikipedia.org/wiki/Canary\\_Wharf#/media/File:Cabot\\_Square,\\_Canary\\_Wharf\\_-\\_June\\_2008.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Canary_Wharf#/media/File:Cabot_Square,_Canary_Wharf_-_June_2008.jpg)

### **Διαφάνεια 24**

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Place\\_de\\_la\\_Defense\\_2004.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Place_de_la_Defense_2004.jpg)







# Τέλος Μαθήματος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφάνια  
Θεσσαλονίκη, Μάιος 2015



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

